# DREPT

## REZOLUŢIUNEA ŞI REZILIEREA CONTRACTULUI CIVIL

*Iulian MORARU*

*The primary purpose of the research and the main objectives of the thesis consist of the author's intention to define and to reveal the legal nature of the termination of contracts; to determine the judicial and extrajudicial procedure of the termination of contracts; to examine the comparative law and the pertinent practice; to determine the legal effects of the termination of contracts; to suggest eventual improve ments to the national law.*

Necesitatea cercetării subiectului respectiv este determinată de fenomenul supracontractualizării relaţiilor sociale şi de expansiunea calitătivă şi cantitativă a mediului concurenţial în Republica Moldova, circumstanţe care influenţează direct ritmul contenciosului contrac tual. Această stare a lucrurilor este amplificată de elaborarea şi publi carea proiectului de modificare fundamentală a Codului civil al Repu blicii Moldova [1], inclusiv sub aspectul desfiinţării raporturilor contractuale. Pe parcursul realizării studiului, am identificat prin utili zarea metodei contrapunerii o serie de arii conflictuale intrasiste mice şi intersistemice care persistă în materie de rezoluţiune şi rezilie re a relaţiilor obligaţionale guvernate de un mecanism contractual de reglementare. Un prim aspect discutabil îl reprezintă originea istorică a conceptelor de rezoluţiune şi reziliere a contractelor civile.

Astfel, dacă majoritatea instituţiilor moderne ale dreptului privat îşi au începuturile în dreptul privat roman, atunci rezoluţiunea/rezilierea contractelor civile reprezintă o creaţie a dreptului medieval francez ba zat pe cutuma ecleziastică sau bisericească. Dreptului privat roman i-au fost cunoscute doar unele specii rudimentare ale acestor termeni care nu pot fi identificate şi nu sunt consistente cu noţiunile de rezolu ţiune/reziliere în accepţiunea actuală a acestora. Într-o altă ordine de idei, menţionăm că definiţia rezoluţiunii/rezilierii raporturilor obliga ţionale contractuale nu reprezintă, în general, un punct generator de dezbateri. Problematică este însă stabilirea naturii juridice a acestor operaţiuni. Astfel, s-au conturat două curente de abordare distincte: curentul tradiţionalist, care presupune abordarea rezoluţiunii/rezilierii

ca sancţiune aplicabilă debitorului pentru neexecutarea culpabilă a obligaţiilor contractuale ce îi incumbă acestuia (această viziune se regăseşte în legislaţia şi doctrina pertinentă din dreptul francez, dreptul spaniol, dreptul român); curentul universalist, care implică ideea considerării acestor modalităţi de desfiinţare a raporturilor contractuale drept remedii opţionale ale creditorului, utilizarea cărora nu necesită existenţa laturii subiective în conduita debitorului (asemenea tendinţe pot fi identificate în sistemul de drept anglo-saxon, dreptul german, dreptul italian, dreptul Federaţiei Ruse).

Mai mult decât atât, cel de-al doilea curent este unul specific şi dreptului civil al Republicii Moldova. Explicaţia este simplă: prevede rile art. 735 CCRM nu stabilesc imperativ şi limitativ condiţii le în care poate fi exercitat dreptul de rezoluţiune a raportului contrac tual. Aceeaşi tendinţă se păstrează şi în sistemul proiectului de modifi care a Codului civil cu unele amplificări.

Astfel, în conformitate cu dispoziţiile art. $720^7$ alin. (2) din proiectul numit *supra*, rezoluţiunea raportului contractual poate opera chiar şi fără motiv. Incertitudine prezintă şi contextul în care operează rezoluţiunea/rezilierea raportului contractual sau aspectul procedural. Astfel, pe plan internaţional sunt stabilite două categorii majore de proceduri în cadrul cărora poate fi realizat dreptul de desfiinţare a raportului contractual în curs de desfăşurare: procedura extrajudiciară şi cea judiciară. În marea majoritate a sistemelor naţionale de drept, se atestă o relaţie antagonistă şi de concurenţă între aceste două tipuri.

Astfel, distingem următoarele varietăţi ale coraportului dintre procedura extrajudiciară şi cea judiciară, context în care poate fi realizat dreptul la rezoluţiunea/rezilierea raportului contractual: procedura judiciară este regula, dar nu există interdicţie de a recurge la procedura extrajudiciară (dreptul francez); procedura judiciară este posibilă în toate situaţiile, pe când cea extrajudiciară într-un număr de cazuri limitativ stabilite de legiuitor (dreptul român); la procedura judiciară de desfiinţare a raportului contractual se poate recurge doar cu respectarea precondiţiei „tentativei" de a rezolvi/rezilia raportul prin notificare adresată celeilalte părţi contractante (dreptul Federaţiei Ruse) [3]: procedura extrajudiciară este regula, nefiind interzisă nici adresarea în instanţa de judecată (sistemul de drept anglo-saxon, dreptul german, olandez, coreean). Specificăm că cea din urmă varietate este reţinută şi în Codul civil autohton, fapt care rezultă din

preverderile art. 737 alin. (1) CC. În spiritul proiectului de modificare a CCRM, are loc o consolidare a lucrurilor, abordarea rămânând una identică. În doctrină au fost analizate avantajele procedurii extrajudiciare (celeritatea, cheltuieli reduse, discreţie) [9, p.427].

Totuşi, la nivel jurisprudenţial naţional, există un număr sporit de cauze pe rolul instanţelor judecătoreşti obiectul cărora este rezoluţiunea/rezilierea raporturilor contractuale. Asemenea manifestări se datorează, probabil, reflexului format din perioada acţiunii CCR.S.S.M din anul 1964 (relevantă în acest sens este jurisprudenţa care indică asupra tendinţei din perioada anterioară adoptării CC actual de a se recurge la procedura judecătorească) şi dorinţei părţilor contractante de a evita incertitudinea [4, p.164-165].

Un alt aspect contestabil îl constituie efectele juridice ale desfiinţării raporturilor contractuale prin rezoluţiune/reziliere, reglementarea cărora o conţine prevederile art. 738, 747 alin. (1) şi 748 alin. (4) CC. Astfel, se distinge între efectul extinctiv (specific ambelor modalităţi menţionate), în virtutea căruia părţile sunt eliberate de executarea ulterioară a obligaţiilor **2** contractuale şi efectul constitutiv (specific doar rezoluţiunii), care implică obligativitatea restituirii reciproce a prestaţiilor deja efectuate către momentul desfiinţării raportului contractual. Cu toate acestea, prevederile art.748 alin.(4) acordă posibilitatea părţilor extinderii rezilierii şi asupra prestaţiilor efectuate deja, în măsura în care acestea nu mai prezintă interes pentru partea care declară desfiinţarea raportului contractual.

Considerăm însă că o asemenea extindere va fi posibilă doar în contextul solicitării exprese de restituire a prestaţiilor prin intermediul declaraţiei de reziliere sau a cererii de chemare în judecată formulată în două nivele de pretenţii. Această opinie are la bază ideea inexistenţei efectului constitutiv al desfiinţării conractelor cu executare succesivă [4, p.200]. Totuşi, se atestă o serie de clauze contractuale care subzistă desfiinţării raportului obligaţional: clauza de soluţionare a litigiilor, clauza arbitrală, clauza de loialitate, clauza de confidenţialitate, clauza de neconcurenţă, clauza penală. Din acest considerent, este mai oportună utilizarea sintagmei „rezoluţiunea/rezilierea raportului obligaţional contractual" decât „rezoluţiunea/rezilierea contractului", fiindcă contractul continuă să existe chiar şi după desfiinţarea raportului obligaţional.

La nivel de aplicabilitate practică, constatăm utilizarea frecventă a unei terminologii improprii atât la nivel legal (art. 856 alin. (2) CC, art. 16 din Legea concurenţei nr.183 din 11.07.2012), cât şi la întocmi rea cererilor de chemare în judecată. Astfel, reclamanţii solicită în numeroase situaţii rezilierea anumitor contracte, care sunt susceptibile a fi desfiinţate prin rezoluţiune în mod normal.

Opinăm că este posibilă solicitarea rezilierii şi a contractelor cu executare instantanee (*uno ictu*), dar este necesară formularea separată a pretenţiei de restituire prestaţiilor efectuate, pe motivul absenţei efectului constitutiv al acestei modalităţi de desfiinţare a raportului obligaţional. Ideală ar fi însă utilizarea uniformizată a noţiunii de „rezoluţiune", deoarece aceasta include şi efectele modalităţii alternative de încetare anteconsumatorie a raportului contractual. Soluţia respectivă este reţinută de proiectul de modificare a CC RM prin intermediul prevederilor art. $720^7$ alin. (4), care stabileşte că rezoluţiunea se aplică tuturor tipurilor de contracte, indiferent de modul de executare ori durata în timp. Este indiscutabil faptul că renunţarea la abordarea dihotomică a rezoluţiunii şi rezilierii ar soluţiona concomitent o multitudine de controverse legale, doctrinare şi de ordin practic.

Totuşi, suntem de părerea că şi în asemenea circumstanţe pot fi sugerate unele recomandări care pot contribui la eficientizarea aplicabilităţii reglementărilor legale aflate în fază de proiect: stabilirea unei definiţii legale a termenului rezoluţiunii, adoptarea unei eventuale hotărâri explicative de către Plenul Curţii Supreme de Justiţie în sensul consolidării cadrului legal şi uniformizării aplicării normelor juridice în această materie.

***Referinţe:***


1. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial,* nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. Noul Cod civil al României, adoptat prin Legea nr.287/2009, intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 prin adoptarea Legii de punere în aplicare nr. 71/2011. În: *Monitorul Oficial al României,* nr. 409/10 iun 2011. Disponibil la adresa: <http://www.codulcivil.ro> (Accesat: 28.04.2017).
3. Гражданский кодекс Российской Федерации (ГКРФ), Disponibil la adresa:<http://base.garant.ru/10164072> (Accesat: 28.04.2017).
4. CAZAC, O. *Instituţia rezoluţiunii şi rezilierii contractelor civile: metodă de soluţionare a raporturilor contractuale patogene* / Autoreferat al tezei de doctor în drept. Chişinău, 2013.


*Recomandat*
*Tatiana TABUNCIC, dr., conf.univ.*